2.11.2020

Maa- ja metsätalousministeriön kirjallinen lausunto Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle

- Arvonlisäverolain verovelvollisuusrajan muutoksen vaikutus kaupalliseen kalastukseen

Hallitus on antanut esityksen (HE 143/2020) arvonlisäverolain 3 ja 149 a §:n muuttamisesta. Esitetyn lain 3 §:n muutoksella korotettaisiin verovelvollisuusrajaa nykyisestä 10 000 eurosta 15 000 euroon. Esitys on valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä.

Esityksellä on merkittävä liittymäkohta kaupalliseen kalastukseen. Kalastuslain (379/2015) 88 §:ssä määritellään kaupallinen kalastaja perustuen arvonlisäverolain 3 §:n rajaan. Pykälässä kaupalliset kalastajat jaetaan ryhmiin I ja II. Ryhmään I kuuluvat luonnolliset henkilöt tai yhteisöt, joiden itse pyytämän kalan tai siitä jalostettujen kalastustuotteiden myynnistä kolmen viimeksi kuluneen tilikauden aikana kertyneen liikevaihdon keskiarvo ylittää arvonlisäverolain (1501/1993) 3 §:n 1 momentissa säädetyn määrän. Muut kaupalliset kalastajat kuuluvat ryhmään II. Kalastuslaissa on muita säännöksiä, joissa ryhmään I kuuluvat kaupalliset kalastajat asetetaan etusijalle kalastuksen säätelyssä ja ohjauksessa.

Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain (1093/2014) 11 §:n 2 momentin sekä kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) 3 §:n nojalla myönnettävät kalastajien kannalta tärkeät tuet on rajattu myönnettäviksi arvonlisäverolain 3 §:ssä määritellyn 10 000 euron rajan perusteella. Kalastusvakuutustuen piiriin päässyt toimija ei kuitenkaan menetä oikeuttaan tukeen ALV-rajan muutoksen johdosta, jos hänellä on ennen muutosta tehty vakuutussopimus.

Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta on myönnetty tukea myös kalastajille, jotka ovat esittäneet suunnitelman Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain 11 §:n 2 momentin vaatimuksen täyttämiseksi tietyssä määräajassa. Mikäli tuen hakija ei pysty täyttämään sille asetettua edellytystä tuki joudutaan perimään takaisin. ALV-rajan nostaminen saattaa aiheuttaa usealle tuen saajalle takaisinperinnän uhkan, mikä on ongelmallista hallinnon ennakoitavuuden ja johdonmukaisuuden näkökulmasta.

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetussa laissa (1048/2016) on säännöksiä, jotka koskevat ryhmään I kuuluvia kaupallisia kalastajia. Esimerkiksi 16 ja 22 §:ssä lohen kalastukseen oikeuttavaa siirrettävää käyttöoikeutta ja toimijakohtaista kalastuskiintiötä ei saa siirtää muulle kuin kalastuslain 88 §:n mukaiselle I ryhmän kaupalliselle kalastajalle. Lisäksi lain 17 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi jakaa kalastuslain 88 §:ssä tarkoitettuun I ryhmään rekisteröityneelle aloittavalle kaupalliselle kalastajalle ei-siirrettävää käyttöoikeutta.

Lisäksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta (1472/1994) annetun lain 2 §:n 25 kohdassa on säädetty, että kaupallisella kalastuksella tarkoitetaan toimintaa, jossa sen

harjoittaja kuuluu kalastuslain (379/2015) 88 §:n mukaiseen kaupallisten kalastajien ryhmään I. Lain perusteella ryhmän I kuuluville kaupallisille kalastajille myönnetään polttoaineiden verohuojennusta.

Ryhmään I kuuluvien kaupallisten kalastajien katsotaan toimivan päätoimisemmin kalastajina kuin ryhmään II kuuluvat kaupalliset kalastajat. Heidän katsotaan olevan avainasemassa, jotta kalaa on tarjolla kuluttajille ympärivuotisesti. Tämän vuoksi ryhmään I kuuluvat kaupalliset kalastajat on tukien myöntämisessä sekä kalastusrajoitusten ja –mahdollisuuksien myöntämisessä haluttu asettaa etusijalle.

Arvonlisäverolain verovelvollisuusrajan nostaminen 15 000 euroon vaikuttaisi merkittävästi niiden kaupallisten kalastajien oikeuksiin, joiden liikevaihto jäisi nykyisen 10 000 euron ja uuden 15 000 euron rajan väliin. Merkittävä osa pienimuotoista rannikkokalastusta harjoittavista kaupallisista kalastajista sijoittuu liikevaihdoltaan 10 000 euron ja 15 000 euron väliin. Moni ryhmän I kaupallinen kalastaja siirtyisi todennäköisesti ELY-keskuksen kolmen vuoden välein tehtävässä uusrekisteröinnissä kuuluvaksi ryhmään II. Tämä heikentäisi tarpeettomasti lukuisten kaupallisten kalastajien toimintaedellytyksiä.

Yhteenveto

Kaupallista kalastusta koskevan lainsäädännön ja Sannan Marinin hallituksen tavoitteena on kestävästi tuotetun kotimaisen kalan tarjonnan ja kulutuksen lisääminen. Nyt Eduskunnan käsiteltävänä oleva esitys, jonka mukaan arvonlisäverovelvollisuusraja nostettaisiin 10 000 eurosta 15 000 euroon, vaikuttaisi kuitenkin edellä selostettujen seikkojen takia kielteisesti kotimaisen kalatuotannon tavoitteiden saavuttamiseen kaupallisen kalastuksen osalta. Muutos heikentäisi merkittävästi tiettyjen kaupallisten kalastajien toimintaedellytyksiä ja erityisen ongelmallista on se, että muutos vaikeuttaisi uusien kaupallisten kalastajien alalle tuloa.

Näin ollen edellä mainittuja lakeja (kalastuslaki, EMKR-laki ja kalastusvakuutuslaki) olisi syytä muuttaa siten, että ryhmään I kuuluvan kaupallisen kalastajan määritelmän liikevaihtoraja pysyisi nykyisellä 10 000 euron tasolla. Kysymys olisi tiukasti rajatusta ja teknisestä muutoksesta ao. lakeihin siten, että euromääräinen 10 000 euron liikevaihtoraja sisällytettäisiin kalastuslain 88 §:ään ja muissa laeissa viitattaisiin siihen. Arvonlisäverovelvollisuusraja nousisi esityksen mukaan vuoden 2021 alusta lukien ja tämän vuoksi em. lakien muutokset olisi pyrittävä samaan voimaan mahdollisimman pian. Pikainen voimaantulo vähentäisi arvonlisäverovelvollisuusrajan nostamisesta kaupalliselle kalastukselle aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia.